

**Copenhagen
Business School**
HANDELSHØJSKOLEN

Department of Economics

Copenhagen Business School

Working paper 12-2004

**ERHVERVSFREKVENS I GRØNLAND:
analyse af situationen i 2000**

Lars Lund

2004-12-08

Lars Lund

(Forthcoming (2004) in an anthology on the Greenland labour market from The University of Greenland, Ilisimatusarfik, edited by Aksel V. Carlsen)

Abstract:

Participation rate on the Greenland labour market: situation of year 2000

A goal is that a large part of the population of normal working age is employed. The participation rate is one of the statistics used to describe the performance of the economy in this respect. Two sources are used to arrive at an estimate of the rate both for Greenland in general and for four regions defined by four so called growth towns: Nuuk, Sisimiut, Ilulissat and Qaqortoq. They are Statistic Greenland's publications on employment and on unemployment. There are some difficulties using the available data: the employment and unemployment surveys refer to periods whereas the potential workforce is counted at a date. Furthermore persons with yearly income below an arbitrary limit of 40.000 DKK are sorted out even though they should contribute to the number of full year employed. The participation rate is found to be much higher in Nuuk than in the other regions. For Greenland as such the number is in line with figures for Western Europe and North America. Characteristics of people not in the work force are looked for. To some extent a connection exists to the number people receiving pension as disabled, people in education, and those on leave because of childbirth, but the relation is imperfect and great differences are seen between regions.

2004-03-22

Lars Lund

Erhvervsfrekvens i Grønland: analyse af situationen i 2000

1, Indledning

Arbejdsmarkedet er altid nervecenteret i lands økonomi, og arbejdsmarkedspolitikken er en uomgængelig del af den økonomiske politik. Som en baggrund for denne politik er det vigtigt at have viden om adfærd, institutioner og at have tilgang til konkrete data. Denne artikel søger at bidrage til en makroøkonomisk beskrivelse af arbejdsmarkedet i Grønland hvor der startes med at se på hvad der kan siges om beskæftigede og ledige i forhold til befolkningen i de aldre hvor det er almindeligt at arbejde. Det diskuteres om der kan gives karakteristika til personer i disse aldre som ikke er på arbejdsmarkedet, en gruppe af særlig interesse for arbejdsmarkedspolitikken. I hele artiklen anlægges et regionalt perspektiv, og det skulle være klart at dette er af stor vigtighed da regionale problemstillinger fylder meget i den løbende grønlandske debat.

Afsnit 2 definerer de begreber som internationalt finder anvendelse ved den makroøkonomiske beskrivelse af arbejdsmarkedet, og i afsnit 3 drøftes den officielle statistik som er tilgængelig for Grønland. Vedrørende antallet af selvstændige inddrages yderligere materiale. I afsnit 4 følger resultaterne i form af rater vedrørende beskæftigelse og ledighed. Ved at bestemme arbejdsstyrken bestemmes også gruppen af personer udenfor arbejdsstyrken. Det er logisk muligt at gå den anden vej: bestem først kredsen af personer udenfor arbejdsstyrken. Et forsøg i denne retning gøres i afsnit 5. En indkomstgrænse på 40.000 kr. spiller en betydelig rolle for den måde beskæftigelsesstatistikken er konstrueret på i Grønland. Betydningen af denne fremgangsmåde uddybes i afsnit 6. For at sætte resultaterne i perspektiv foretages i afsnit 7 en international sammenligning med artiklens skøn over erhvervsfrekvenserne for Grønland. Afslutningsvis drøftes i afsnit 8 arbejde af både praktisk statistisk art og af teoretisk karakter som kan være en fortsættelse af undersøgelserne i nærværende artikel.

2, Arbejdsstyrke og erhvervsfrekvens

Der tages udgangspunkt i antallet af personer i de erhvervsdygtige aldersklasser, herefter omtalt som den potentielle arbejdsstyrke. Denne del af befolkningen opdeles i tre grupper: de beskæftigede og de ledige som tilsammen udgør arbejdsstyrken, og så som den tredje gruppe resten som er udenfor arbejdsstyrken. Dette følger den vedtagne terminologi hos ILO, den internationale arbejdsorganisation. Erhvervsfrekvensen er arbejdsstyrken sat i forhold til den potentielle arbejdsstyrke. For Danmark afgrænses denne befolkning til at være de 16-66-årige. Grønland har brugt aldersklasserne 15-59, men der sker en justering så statistikken fra 2003 regner med afgrænsningen 15-62 år. Ændringen skyldes ændrede regler om pensionsalder.ⁱ

En høj erhvervsfrekvens giver alt andet lige en større produktion pr. person, altså unge og gamle medregnet. Kendskab til erhvervsfrekvensen er ligeledes vigtig som en baggrund for en drøftelse af og debat om arbejdsmarkedspolitikken. I Danmark har erhvervsfrekvensen ligget ret stabilt på omkring 80 pct. gennem de sidste 20 år. Bag dette ligger en faldende frekvens for mænd som så opvejes af en stigende frekvens for kvinder.ⁱⁱ De nordiske lande har i international sammenhæng typisk en høj erhvervsfrekvens hvilket især skyldes kvindernes store deltagelse på arbejdsmarkedet.

For Grønland kommer der ikke regelmæssige oplysninger om erhvervsfrekvensen. En rapport fra levevilkårsundersøgelsen i 1994, (Grønlands Statistik 1995), har en erhvervsfrekvens på 79 pct.

defineret på stikprøvens personer på over 18 år.ⁱⁱⁱ Publikationen *Mål og strategier i den grønlandske erhvervsudvikling*, (Danielsen m. fl. 1998), har et bilag om arbejdsstyrken baseret på en spørgeskemaundersøgelse. Det fremgår imidlertid ikke hvordan stikprøven er holdt fri af gruppen af personer udenfor arbejdsstyrken, og selve erhvervsfrekvensen er da heller ikke omtalt.^{iv}

For at få et indtryk af de grænsedragninger der skal buges ved etableringen af et datamateriale om erhvervsfrekvensen, kan der kort ses på den fremgangsmåde Danmarks Statistik benytter. Ifølge ILO skal en ledig være uden beskæftigelse, søge arbejde og kunne tiltræde et arbejde. Ved de kvartalsvise arbejdskraftundersøgelser er proceduren mere præcist at personer regnes som arbejdsløse, når de

- i referenceugen er uden arbejde
- aktivt har søgt arbejde eller søgt at starte som selvstændige erhvervsdrivende inden for de sidste fire uger
- kan tiltræde et arbejde, eventuelt starte egen virksomhed, inden for to uger

Undersøgelserne baserer sig på omkring 10.000 interviews.^v Man kan forestille sig at usikkerheden ved denne statistik er betydelig, og det er ikke hensigten her at tage stilling til hvilken slags rutine på området Grønlands Statistik i givet fald skulle benytte ved en belysning af blandt andet erhvervsfrekvensen. Imidlertid er det vigtigt at holde sig for øje hvilken viden man principielt gerne have.

3, Det statistiske materiale

Hovedkilden vedrørende beskæftigelsen i år 2000 er (Grønlands Statistik 2003). Opgørelsen omfatter lønmodtagere og personer der indhandlede fisk, altså fiskere, og den er baseret på skattestatistikken. Personer mellem 15 og 59 deles i to grupper: de der som lønmodtagere og fiskere tjener mere end 40.000 kr., og de der tjener mindre. De sidste er ikke medtaget som beskæftigede idet de anses for kun at have en ”meget løs tilknytning til arbejdsmarkedet”.^{vi} De der tjener mere end 40.000 kr. tæller med som fuldtidsbeskæftigede idet der dog sker to reduktioner. Deres bidrag til beskæftigelsen reduceres med det antal måneder hvor de er medio ledige; begrebet defineres nedenfor. Hvis en person kun er skattepligtig i Grønland en del af året reduceres beskæftigelsen ligeledes. Lad os imidlertid først antage at alle bor i Grønland (evt. i en bestemt kommune) hele året. I så fald må personer der indgår i statistikken for beskæftigelsen, også være i folkeregisteret. Er alle de som tjener mere end 40.000 kr. beskæftigede hele året, skulle de to grupper tilsammen

allerhøjst kunne udgøre den potentielle arbejdsstyrke. Det ville forudsætte at alle har skattepligtige indkomster enten som lønmodtager eller ved indhandling af fisk. I virkeligheden er nogle selvstændige, og nogle er udenfor arbejdsmarkedet i hele det år der ses på. Derfor skulle de to grupper tilsammen være mindre end den potentielle arbejdsstyrke. Små problemer ved sammenligningen som følge af at den potentielle arbejdsstyrke opgøres ved årets begyndelse mens personer i årets løb kommer til eller forlader aldersgruppen 15-59 år, skulle ikke kunne rykke på dette forhold. Hertil kommer at en vis ledighed reducerer den målte beskæftigelse hvilket yderligere bidrager til en forskel mellem de to grupper på den ene side og den potentielle arbejdsstyrke på den anden side.

Tages der hensyn til at nogle kun er midlertidigt skattepligtige, kan det forøge antallet af lønmodtagere og fiskere (med indkomst over og under 40.000 kr.) i statistikken i forhold til den potentielle arbejdsstyrke. Nogle kommer efter årets begyndelse, og de vil tælle med enten som "hele personer" i gruppen med indkomst under 40.000 kr. eller som beskæftigede svarende til deres beskæftigelsesperiode. Nu er der nogle som rejser og dermed tæller helt med i den potentielle arbejdsstyrke mens de indgår med mindre vægt i gruppen af beskæftigede. Da befolkningen er ret stabil i Grønland, er det ikke sandsynligt at disse to bevægelser vil give skævhed i det samlede antal lønmodtagere og fiskere. Det gælder imidlertid ikke for personer med indkomst under 40.000 kr. Hvis der igen her er lige mange der rejser og kommer, vil "omsætningen" komme til at tælle dobbelt i beskæftigelsen. Et yderligere bidrag til skævhed kommer fra personer med arbejde i Grønland en del af året, men enten helt uden registrering i folkeregisteret eller uden registrering nogen første januar. De tæller med i beskæftigelsen svarende til deres arbejdsmåneder. Endelig vil en del af disse personer have indkomst under 40.000 kr. og altså komme til at indgå med fuld vægt i det samlede antal lønmodtagere og fiskere.

Aflører statistikken at de her omtalte fejlkilder gør sig gældende? Svaret er ja når der ses på opgørelserne for de enkelte kommuner. Som sagt skulle det forventes at den potentielle arbejdsstyrke klart overstiger det samlede antal lønmodtagere og fiskere med indkomster over og under 40.000 kr. For Ivittuut, Nuuk og områder udenfor kommuneinddelingen overstiger antallet af de sidstnævnte imidlertid den potentielle arbejdsstyrke dette tal med henholdsvis 47, 127 og 495. Den væsentligste forklaring på det sidste ret store tal er Pituffik. Et vist bidrag kommer endvidere fra Kangerlussuaq som i øvrigt efter år 2000 indlemmes i Sisimiut kommune. Da marinestationen og Pituffik er specielle i forhold til arbejdsmarkedet er det valgt at tage dem helt ud af tallene. Nuuk derimod er af central betydning, og det er derfor forsøgt at lave en korrektion.

Fra Skattedirektoratet er det skønnet at der for Nuuk er omkring 1.000 – 1.200 personer som hvert år rejser ind i landet og et tilsvarende antal der rejser ud. Der er 500 – 600 personer som arbejder i kommunen i årets løb uden at få registreret bopæl i Grønland. Endvidere er det oplyst at der ikke laves nogen løbende registrering eller statistik vedrørende disse forhold. Der er med baggrund i oplysningerne lavet en korrektion på følgende måde: den potentielle arbejdsstyrke er 9711, opgjort pr. 1. januar 2000. Der er 1.484 lønmodtagere med en indkomst på mindre end 40.000 kr. Hvis andelen af sådanne personer er den samme er den samme af de 9.711 og af ”omsætningen” på 1.100, skal den potentielle arbejdsstyrke forøges med 151 personer $(=(1484/(9711+1100))1100)$. Herved tages der hensyn til at de 1.100 som rejser bidrager som personer til gruppen af lønmodtagere med indkomst under 40.000 kr. mens de ikke tælles med i den potentielle arbejdsstyrke. Til de 151 personer lægges skønsmæssigt et bidrag på 200 personer fra de 500 – 600 personer på midlertidigt ophold. I alt forøges den potentielle arbejdsstyrke for Nuuk fra 9.711 til 10.062. Korrektionen fjerner den åbenbare mangel på konsistens som er nævnt ovenfor, og det gælder stadig når antallet af beskæftigede i Nuuk nedenfor forøges med et skønnet antal selvstændige på 71.

Sådanne korrektioner kunne i princippet laves for de øvrige kommuner. Det er ikke gjort, og af flere grunde. Områderne udenfor kommuneinddelingen er taget helt ud. Tallene for de resterende kommuner giver ikke vanskeligheder på den måde de gør det for Nuuk. Nuuk har på det sundhedsmæssige og på det administrative område de centrale institutioner for Grønland, og det er i Nuuk man har den store tyngde vedrørende bygge- og anlægsaktivitet.

Tabel 1 Arbejdsstyrken i 2000

	Potentiel arbejdsstyrke	Lønmodtagere	Fiskere	Andre selvstændige	Ledige	Arbejdsstyrken	Udenfor arbejdsstyrken
Syd	5 192	3 530	91	45	277	3 943	1 249
Nuuk	10 062	8 319	28	71	262	8 680	1 382
Sisimiut	3 388	2 092	26	22	149	2 289	1 099
Disko	7 769	5 003	221	52	339	5 615	2 154
Øvrige	10 476	6 780	394	30	470	7 674	2 802
Grønland	36 887	25 724	760	220	1 497	28 201	8 686

Kilder: Første, anden og tredje søjle (efter forspalte) Grønlands Statistik, Arbejdsmarked 2003:3, side 6 og 13 med den i teksten nævnte korrektion i søjle et for Nuuk. Femte søjle Grønlands Statistik, Arbejdsmarked 2003:1, side 4. Fjerde søjle er baseret på oplysninger fra Grønlands Arbejdsgiverforening.

Tabel 1 viser statistik vedrørende arbejdsstyrken. Der er foretaget en opdeling på fire regioner eller områder samt det øvrige Grønland. De fire regioner er Syd, Nuuk, Sisimiut og Disko. Syd omfatter tre kommuner, nemlig Nanortalik, Qaqortoq og Narsaq og Disko omfatter kommunerne Aasiaat, Qasigiannuit, Ilulissat og Qeqertarsuaq. Denne definition af områder kan diskuteres; hvad skal der til for at det giver mening at tale om et marked eller et delmarked? Der erindres om at Ivittuut og områderne udenfor kommuneinddelingen er taget helt ud. Søjlerne to og tre er Grønlands Statistiks beskæftigelsestal, (Grønlands Statistik 2003). Der findes ikke officielle tal for antallet af selvstændige udenfor fiskeriet. Grønlands Arbejdsgiverforening har ud fra sin medlemsliste hjulpet forfatteren med nogle oplysninger. Teknikken har været meget simpel. Hvert medlem som ikke er et aktieselskab tælles som en selvstændig og der sker en placering i kommune efter adressen. Resultatet ses i tabellens tredje søjle.^{vii}

Tallene i femte søjle er taget fra ledighedsstatistikken, (Grønlands Statistik 2001).^{viii} Opgørelsen foretages ud fra begrebet *ledige medio*. Tankegangen er at en måned deles op i de første 14 dage og de sidste 14 dage. En person som har henvendt sig på arbejdsmarkedskontoret i begge perioder og som ikke har fået anvist arbejde i den første periode regnes for at have været ledig i den pågældende måned. Ledigheden på årsbasis angives som et gennemsnit af de månedlige ledighedstal.^{ix} Som ledigheden er opgjort omfatter den principielt ikke alle personer der søger arbejde og som kan tage arbejde inden for to uger. En arbejdsløs kommer kun med i statistikken såfremt vedkommende henvender sig på et arbejdsmarkedskontor. Ved stikprøveundersøgelser, jf. omtalen af den danske statistik ovenfor, skulle det være muligt også at skønne over gruppen af ledige der ikke går på arbejdsmarkedskontorer, en gruppe hvis størrelse det i dag er svært at sige noget om. Grønlands Statistiks opgørelser af ledigheden vedrører kun personer født i Grønland. Måske giver det ikke den store unøjagtighed på tallene, men det vil være forkert at sige at det slet ikke betyder noget. Nogle kommer til Grønland fordi de har kompetence til at varetage bestemte job, og de er ikke arbejdsløse, men det kan de blive, og hertil kommer at med en stor grønlandsk befolkning i Danmark vil der naturligvis også være personer der må siges simpelthen at vende hjem selv om de er født udenfor landet.

Resten af tabellen giver sig selv. Lønmodtagere, fiskere, andre selvstændige og ledige udgør til sammen arbejdsstyrken, og forskellen op til den potentielle arbejdsstyrke er de som er udenfor arbejdsstyrken, sidste søjle i tabel 1. Tabellen rummer problemer som er kendte for arbejdsmarkedsstatistik. På den ene side vil man gerne have tal for beskæftigelse og ledighed som refererer til hele året med dets sæsonsvingninger. På den anden side kræver konsistens eller fuld

fordeling af populationen på karakteristika (beskæftiget, ledig, udenfor arbejdsstyrken) at alt tælles op på ”samme dag” hvilket af ressourcemæssige årsager næppe bliver mere end en gang om året. Det sidste gøres slet ikke for Grønland.

4, Erhvervsfrekvens, beskæftigelsesfrekvens og ledighed

Tabel 2 Erhvervsfrekvens m. m.

Pct.	Erhvervsfrekvens	Beskæftigelsesfrekvens	Ledighedsfrekvens	Arbejdsløshedsprocent
Syd	75,9	70,6	5,3	7,0
Nuuk	86,3	83,7	2,6	3,0
Sisimiut	67,6	63,2	4,4	6,5
Disko	72,3	67,9	4,4	6,0
Øvrige	73,3	68,8	4,5	6,1
Grønland	76,5	72,4	4,1	5,3

I tabel 2 er der med baggrund i den foregående tabel beregnet flere af de størrelser der normalt bruges til karakteristikkene på makroniveau af arbejdsmarkedet. Erhvervsfrekvensen varierer ganske meget mellem regioner, og måske er den væsentligste information i den første søjle at Nuuk har en klart højere erhvervsfrekvens end de andre områder. Sisimiut har den laveste erhvervsfrekvens. Man kunne måske forvente at den var størst i de mere bymæssige dele af det grønlandske samfund. I de små samfund med højere grad af selvforsyning kunne der på grund af 40.000 kronersgrænsen være flere der var placeret udenfor de beskæftigede uden af den grund at være registreret som ledige. Det er ikke hvad tallene viser.

Erhvervsfrekvensen bør suppleres med yderligere oplysninger for det er i høj grad vigtigt at vide ikke blot hvem der er på arbejdsmarkedet, men også hvor mange der er i beskæftigelse. Også beskæftigelsesfrekvensen udregnes i forhold til den potentielle arbejdsstyrke, se søjle to. Også her skiller Nuuk sig ud idet forskellen mellem de to frekvenser, vist selvstændigt i søjle tre, er betydeligt mindre for Nuuk end for resten af Grønland. Siger vi at høj beskæftigelse er målsætningen, udmærker hovedstaden sig dobbelt: deltagelsen på arbejdsmarkedet som vist ved erhvervsfrekvensen er markant højere end andre steder, og de som er på arbejdsmarkedet, er i højere grad også beskæftigede.

Sidste søjle i tabel 2 viser arbejdsløshedsprocenten, den traditionelle måde til at angive omfanget af ledigheden. Tallene er mindre end ledighedsfrekvenserne fordi ledigheden er sat i forhold til arbejdsstyrken og ikke til hele befolkningen i de aktive aldersklasser 15-59 år. I levevilkårsundersøgelsen (Grønlands Statistik 1995) nås tal for arbejdsløshedsprocenterne som er betydeligt højere end dem som ses i tabel 2. Det anføres at i bygder hvor der ikke er arbejdsmarkedskontorer, sker der ingen registrering af ledighed. Endvidere benytter ledige sig ikke i alle tilfælde af at bliver registrerede selv om der er arbejdsmarkedskontorer hvor de bor. For 1994 er gennemsnittet af registrerede medio ledige i byerne 6,5 pct.^x Heroverfor har den nævnte undersøgelse tal for ledigheden som så skulle være repræsentative for byer og bygder under et på 17,5 pct., og regnes der om til fuldtidsbeskæftigede og fuldtidsledige når der til en arbejdsløshedsprocent på 24,4. Disse tal er desværre ikke delt op på byer og bygder. I relation til det store spænd til tallene i tabel 2 må det bemærkes at, dels bliver selve arbejdsløshedsbegrebet mere uklart når økonomien som i bygderne i højere grad baseres på selvforsyning, og dels er udsagnene om arbejdsløshed ikke underkastet en kontrol af om der faktisk er tale om at stå til rådighed for arbejdsmarkedet, jf. afsnit 2.

I forhold til arbejdsmarkedspolitikken er der en selvstændig information i hvert af begreberne erhvervsfrekvens og arbejdsløshedsprocent om det der i sidste ende er målsætningen: en høj beskæftigelsesfrekvens. Erhvervsfrekvensen handler om at få folk tilmeldt arbejdsmarkedet, og derefter, hvis man tænker i to trin, handler arbejdsløshedsprocenten om at få dem som er på arbejdsmarkedet, i beskæftigelse.

5, Personer uden for arbejdsstyrken

Som en indgang til at få flere personer ind i arbejdsstyrken må der ses på hvad der karakteriserer dem uden for arbejdsstyrken, altså dem i sidste søjle i tabel 1. Hertil kommer at der er en vis kontrol af data ved direkte at se på oplysninger om grupper som rent objektivt er eller kan være udenfor arbejdsstyrken. I det foregående er denne kreds af personer bestemt som en reststørrelse.

Tabel 3 Grupper helt eller delvist udenfor arbejdsstyrken, år 2000

	Førtidspension 2000	Barsel	Uddannelse	Sum af tre første søjler	Udenfor arbejdsstyrken	Forklaret procentdel
Syd	497	37	712	1 246	1 249	100

Nuuk	430	41	1 315	1 786	1 382	129
Sisimiut	185	29	495	709	1 099	65
Disko	441	52	860	1 352	2 154	63
Øvrige	776	114	822	1 712	2 802	61
Grønland	2 329	273	4 204	6 806	8 686	78

Kilder: Første søjle Statistisk Årbog 2001-2002 side 503, anden søjle samme side 501-502 og egen beregning, tredje søjle Grønlands Statistik, Grønlands befolkning 2001 side 21-23, Statistisk Årbog 2001-2002 side 275, 277 og 293, Uddannelse 2001:1 side 10, indhentede oplysninger fra Grønlands Statistik og egen beregning. Sidste søjle er taget fra tabel 1.

I tabel 3 er der vist tre grupper af personer hvor objektive grunde taler for at de i større eller mindre grad kan være uden for arbejdsmarkedet. Antallet af førtidspensionister er hentet direkte fra den officielle statistik. Ved tallene for barsel er der taget udgangspunkt i antal kvinder der modtog barselsdagpenge i år 2000. Det tal er ganget med 20/52 da en barsel i alt kan udløse dagpenge til forældrene i 20 uger.^{xi} Tallene for personer under uddannelse foreligger umiddelbart kun for hele landet under et. Af de 4204 var 2286^{xii} minus 384 studerende i Danmark i gang med en kompetencegivende uddannelse, 506 er dem som startede i en GU-klasse minus dem der afbrød, og endelig er der 1796 skoleelever i 10.-12. klasse. De studerende er fordelt på områder med hjælp fra Grønlands Statistik. Eleverne på GU er ligeligt fordelt mellem Syd, Nuuk og Disko. Ved fordelingen af skoleeleverne er der brugt en fordelingsnøgle som er lavet ud fra befolkningsstatistikken.^{xiii}

Tabellen giver bestemt ikke nogen klar besked om sammenhængen mellem de tre kriterier på den ene side og tilknytningen til arbejdsmarkedet på den anden side. For Grønland som helhed er der ikke noget i vejen for at disse persongrupper (førtidspensionister, kvinder på barselsorlov og uddannelsessøgende) helt og fuldt kunne tilhøre kredsen af personer udenfor arbejdsmarkedet. Men regionerne Syd og især Nuuk viser at sådan forholdet det sig ikke. Det kan sikkert antages at der ikke er den store overlapning mellem de tre grupper. Endvidere er det overvejende sandsynligt at de to første grupper har ikke arbejde, og at de altså er udenfor arbejdsstyrken.^{xiv} Derimod er det almindeligt at studerende og måske også GU-elever har arbejde.^{xv} For Nuuk er der regnet med 765 studerende og 169 under uddannelse på GU. Der er altså rigeligt plads til at fjerne nogle af de 1315 under uddannelse Nuuk i tabel 3 så summen fra de tre første søjler kommer ned under 1382 som er antallet af personer udenfor arbejdsstyrken. Man kan sige at man ved en sådan korrektion ville få et tal som i højere grad svarede det faktiske antal fuldtidsstuderende plus fuldtids elever.

Nuuk skiller sig ud i tabel 3, og en væsentlig forklaring er den store erhvervsfrekvens. Det giver et antal personer udenfor arbejdsstyrken som er mindre end kredsen af personer under

uddannelse selvom Nuuk ikke har flere under uddannelse end hvad der svarer til den fjerdedel af Grønlands befolkning som bor i hovedstaden. Tilbage er en ret stor forskel mellem Syd på den ene side og de to andre udviklingsområder på den anden side. Også mellem disse tre regioner er der forskelle på erhvervsfrekvenserne, og Sisimiut ligger klart lavest. Yderligere en iøjnefaldende faktor er at Syd i forhold til den potentielle arbejdsstyrke rundt regnet har fire procent flere på førtidspension end de to regioner i nord. Alene en korrektion for dette sidste element vil sænke forklaringsprocenten for Syd fra de 100 i tabel 3 til 84.

For Sisimiut og Disko mangler der i tabel 3 en forklaring på omkring en tredjedel. I realiteten skal der nok forklares noget mere idet studerende i disse regioner sikkert også giver et bidrag til beskæftigelsen. Dog kan der være en hovedstadseffekt som siger at det er nemmere for studerende der at finde deltidsjob end det er for dem i provinsen (ude langs kysten). De der er udenfor arbejdsmarkedet uden at det er af en af de tre anførte årsager, må være hjemmegående forstået i bred forstand. Nogle er hjemmegående fordi ægtefællen tager sig af indkomsterhvervelsen og andre holder sig bare væk fra arbejdsmarkedet. De kan være skuffede arbejdere, altså personer der har opgivet at få fodfæste på arbejdsmarkedet, de kan være tilfredse med en livsform i høj grad baseret på selvforsyning og naturaløkonomi, og de kan være modtagere af forskellige former for social bistand. Flere af de her nævnte årsager kan gøre sig gældende samtidig.

6, 40.000 kronersgrænsen

I de foregående afsnit er der set på to tilgange til kredsen af personer udenfor arbejdsstyrken. De har begge nogle svagheder. Ved at bruge beskæftigelsesstatistikken og dermed fremgangsmåden i tabel 1 kommer resultatet til at afhænge af den ret tilfældige deling der ligger i at bruge 40.000 kroners grænsen. En udpegning af personerne udenfor arbejdsstyrken ved at bruge forskellige kriterier som f. eks. *førtidspensionist* og *under uddannelse* vil i praksis kun kunne give en fornemmelse af hvor stor gruppen er. Resultatet er at vi har tre talserier hvor der givetvis er stort indbyrdes overlap, og disse er vist i tabel 4.

Tabel 4 Forskellige opgørelse af personer med svagere tilknytning til arbejdsmarkedet, år 2000

	Lønmodtagere og fiskere med indkomst under 40.000 kr.	Udenfor arbejdsmarkedet, jf. tabel 1	Tre objektive kriterier, jf. tabel 2
Syd	1 073	1 249	1 246
Nuuk	1 491	1 382	1 786

Sisimiut	774	1 099	709
Disko	1 243	2 154	1 352
Øvrige	2 651	2 802	1 712
Grønland	7 232	8 686	6 806

Principielt skulle en person med indkomst under 40.000 kr. give bidrag til de tre hovedgrupper: beskæftigede, ledige og udenfor arbejdsstyrken. Som statistikken er konstrueret kan personen imidlertid komme til at tælle som mere end en helårsperson idet vedkommende indgår fuldt ud i første søjle, men han eller hun kan derudover som ledig i større eller mindre omfang reducere tallet i anden søjle i tabel 4. Som et teoretisk ydertilfælde kunne det tænkes at tallene var ens i søjle et og søjle to. Hvis alle i den potentielle arbejdsstyrke var enten lønmodtagere eller fiskere og havde skattepligtige indkomster fra disse kilder, og hvis ingen lod sig registrere som ledige, så ville alle være enten i gruppen med mere end 40.000 kr. i indkomst (de beskæftigede) eller i gruppen med mindre end 40.000 kr. i indkomst (dem udenfor arbejdsmarkedet) og gruppen ledige ville være tom.^{xvi}

Dem med indkomst under 40.000 kr. er ikke helårspersoner udenfor arbejdsmarkedet, og det kan forklare at der for Nuuk er flere personer i søjle et end i søjle to. Forskellen mellem tallene er 91, og til sammenligning er antallet af ledige i Nuuk 262. Ellers bemærkes ved sammenligning af de to første søjler at der for Disko at der er langt flere udenfor arbejdsmarkedet end i gruppen med indkomster under 40.000 kr. i indkomst. Årsagen kunne være at der her er relativt flere hjemmegående, se slutningen af foregående afsnit. Det er dog mere en konstatering end en forklaring.

For at opsummere vedrørende sammenligningen mellem de to første søjler så kunne det forventes at der er flere personer udenfor arbejdsstyrken end i gruppen med indkomst under 40.000 kr. Det gælder ikke for Nuuk, og selv om det er muligt så at sige at konstruere sig ud af det forkerte fortegn ved at bruge ledighedstallet, er det måske overraskende at tallene peger på at der næsten ikke skulle være fuldtids hjemmegående. Det modsatte gør sig gældende for Disko, og heller ikke her ligger en forklaring lige for. Skulle der ud fra en opfattelse af hvor naturaløkonomi og selvforsyning betyder mest, gættes på hvor der er flest hjemmegående (stadig i bred forstand) ville jeg pege på de små byer med tilhørende bygder, altså det øvrige Grønland. Et sådant gæt støttes ikke af tabel 4.

Sammenhængen mellem de to sidste søjler i tabel 4 er allerede omtalt i afsnit 3. Det kan her tilføjes at de der modtager overførselsindkomster og uddannelsesstøtte (SU) ifølge et af de tre

objektive kriterier ikke registreres som ledige. De kan således ikke ad den vej være med til at sænke tallet i den midterste søjle. Sammenlignes tallene for dem med indkomst under 40.000 kr. med dem for de tre objektive kriterier bemærkes især at det sidste tal er relativt lavt for det øvrige Grønland. Det skyldes især at der her er færre under uddannelse.

7, Erhvervsfrekvenser for Grønland sammenlignet internationalt

OECD har i sin halvårslige publikation *Economic Outlook* talserier for erhvervsfrekvenser (*participation rates*) i medlemslandene. I tabel 5 vises disse for nogle udvalgte lande for årene 2000 og 2002. Selvom der for Grønland kun er tal for år 2000 er oplysningerne for det ekstra år for de andre lande taget med af to grunde. Tallene viser stor stabilitet således som det også må forventes, og det gør de grønlandske tal for blot et enkelt mere interessante. Denne stabilitet skyldes at konjunktursvingninger og dermed svingninger i ledigheden især betyder at personer flytter mellem grupperne beskæftigede og ledige, men kun i mindre omfang mellem arbejdsstyrke og gruppen af personer udenfor arbejdsstyrken. Den anden grund er at OECD har ændret sin statistik ved at standardisere den erhvervsaktive alder til 15-64 år for alle lande^{xvii} hvilket har betydet store ændringer for Island og for USA. Netop for disse to lande er det således mest relevant at se på 2002 tallene. Det kan så bemærkes at de grønlandske tal byggende på afgrænsningen 15-59 år antageligt ville blive lidt lavere ved at bruge OECD standarden idet sandsynligheden for at forlade arbejdsstyrken må forventes at vokse når en person nærmer sig pensionsalderen, jf. i øvrigt bemærkningen i afsnit to om at statistikken i Grønland ændres.

Tabel 5 Erhvervsfrekvenser, år 2000

By/land	år 2000	år 2002
Syd	76	-
Nuuk	86	-
Sisimiut	68	-
Disko	72	-
Øvrige	73	-
Grønland	77	-
Danmark	80	80

Norge	81	80
Sverige	76	77
Island	77	86
Grækenland	64	64
Portugal	75	76
Canada	77	79
USA	67	75
Tyskland	75	76
Frankrig	69	70
England	76	76

Kilder: OECD *Economic Outlook* No. 70 December 2001 p. 223 og samme December 2003 p. 203

Uden hensyntagen til den særlige aldersafgrænsning kan det siges at de grønlandske tal ser ganske almindelige ud. Som nævnt er erhvervsfrekvenserne høje i Norden: Island, Norge og Danmark ligger højest, men en frekvens i nærheden af 77 findes for en lang række lande i tabellen, og om det rigt eller relativt fattigt (Portugal og Grønland), om det er nordamerikansk eller europæisk og endelig om befolkningen er stor eller lille synes ikke at betyde noget. Disse kriterier giver ingen forklaring på de to egentlige afvigelser i tabellen: en lav erhvervsfrekvens i det relativt fattige Grækenland og en høj erhvervsfrekvens i det rige og befolkningsmæssigt meget lille Island.

For Grønland giver tabel 5 en nedbrydning på regioner. Uden tvivl er der også regionale forskelle i de andre lande så der skal ikke lægges for meget i at erhvervsfrekvensen for Nuuk er den samme som den der i 2002 er angivet for Island. Under alle omstændigheder er en erhvervsfrekvens på 86 pct. meget høj.

8, Fremadrettede overvejelser

Formålet med den type statistik denne artikel handler om, er at skabe et grundlag både hos det offentlige og hos private for bedre at kunne udnytte landets arbejdsressourcer. Det vil altid være et problem at lave den statistik man allerhelst vil have; hvad koster det og hvad får man ud af det? I artiklen peges der på at 40.000 kroners grænsen giver en del problemer. Opgav man den og blev der etableret en bedre statistik over ledigheden, ville der fås en mere konsistent tilgang til erhvervsfrekvens og i det hele tage de rater der er vist i tabel 2.

Artiklen handler om beskrivende statistik, så en naturlig forsættelse vil være at se på teoretiske overvejelser som den kunne danne en baggrund for. Jeg har tænkt på to emner der kunne gås videre med. Det ene er en klassisk problemstilling i regionaløkonomi om sammenhæng mellem løn og ledighed når der ses dels på regioner med en betydelig grad af selvforsyning og dels på regioner med en mere bymæssig udvikling. (Harris og Todaro 1970) formulerer en model hvor såvel indkomst som ledighed er størst i den udviklede sektor (region). Umiddelbart kan man have den opfattelse at lønnen snarere er højere i Nuuk end i andre regioner og samtidig er ledigheden lavest her; altså en situation som strider mod den nævnte teori. For at komme videre ad dette spor skal statistik for beskæftigelse m. m. kombineres med statistik om indkomster og lønninger. Det andet emne vedrører en eventuel forbindelse mellem erhvervsfrekvens og arbejdsløshedsprocent. Tallene i tabel 2 tyder på at der er en negativ sammenhæng: når erhvervsfrekvensen stiger så falder ledigheden. Jeg har på baggrund af (Danmarks Statistik 2003) set på tal for amter og for et enkelt år fundet et lignende resultat.^{xviii} Det kunne undersøges om der i almindelighed er statistik belæg for denne sammenhæng og i givet fald må det drøftes hvad forklaringen kunne være.

Litteratur

Danielsen, Mogens, Thomas Andersen, Thorkild Knudsen og Olafur Nielsen, 1998, *Mål og strategier i den grønlandske erhvervsudvikling*, Sulisa A/S

Danmarks Statistik, 2003, *Statistiske Efterretninger, Arbejdsmarked 2003:15*

Grønlands Statistik, 1995, Rapport om arbejde og ledighed i Grønland. *Rapport nr. 7 fra undersøgelsen af befolkningens økonomiske og materielle levevilkår*

Grønlands Statistik, 2001, Ledigheden i 2000, *Arbejdsmarked, 2001:1*

Grønlands Statistik, 2003, Beskæftigelsen i Grønland i 2000, *Arbejdsmarked, 2003:3*

Harris, J. R. and M. P. Todaro, 1970, Migration, Unemployment and Development: A Two-sector Analysis, *American Economic Review*, vol. LX num. 1, March, 126-142

-
- ⁱ Grønlands Statistik, Statistisk årbog 2001-2002, side 245-246
- ⁱⁱ Danmarks Statistik op. cit.
- ⁱⁱⁱ (Grønlands Statistik 1995: p. 1).
- ^{iv} HS Analyse og Grønlands Statistik, *Holdningsundersøgelse – arbejdsstyrken i Grønland* i (Danielsen m. fl. 1998), bilag E.
- ^v Danmarks Statistik, Statistiske Efterretninger 2003, Arbejdsmarkedet 2003:22 side 1-4. Der er tale om telefoninterviews.
- ^{vi} (Grønlands Statistik 2003: p. 3)
- ^{vii} Forfatteren har ikke adresselisten, men har kun haft adgang til den.
- ^{viii} Tallet for Ammassalik er senere justeret, se kildehenvisning til tabel 1.
- ^{ix} (Grønlands Statistik 2001: p. 14)
- ^x Grønlands Statistik, 1995, Arbejdsmarked 1995:1, p. 6
- ^{xi} Jf. Statistisk Årbog 2001-2002 side 347
- ^{xii} Tallet er for 2001, 1. november. Der foreligger ikke umiddelbart et tilsvarende tal for år 2000.
- ^{xiii} Fordelingen af de 1902=2286-384 på kompetencegivende er oplyst af Grønlands Statistik. De 15-17årige er brugt som fordelingsnøgle for skoleeleverne i 10.-12. klasse.
- ^{xiv} En førtidspensionist som arbejder kan antages som oftest at være i gruppen med en indkomst på under 40.000 kr. Om aftrapning af ydelsen se statistisk Årbog 2001-2002 p. 348.
- ^{xv} Studiestøtten mistes (midlertidigt) når en studerende kommer et årsværk eller mere bagud med beståede studieelementer.
- ^{xvi} Der er set bort fra komplikationer med midlertidige ophold og lignende.
- ^{xvii} Et par enkelte undtagelser har ingen betydning her.
- ^{xviii} Foreløbige beregninger som ikke er offentliggjort.